

ТЕРАПЕВТИЧНІ АСПЕКТИ МІСЬКИХ ПАРКІВ

Кравченко Л.І., ст. викладач
Державний біотехнологічний університет

У вересні 2023 року під час інвестфоруму «Рестарт Харків» було презентовано майстер-план міста, розроблений Фондом британського архітектора Нормана Фостера на замовлення Європейської економічної комісії ООН (UNECE), і сім пілотних проектів відновлення Харкова. «Важливо, щоб він був відновлений за принципом «build back better», – повідомила директорка департаменту лісів, землекористування та житлового господарства Європейської економічної комісії ООН Паола Деда. Ці проекти мають загальні містобудівні пріоритети [4].

Не менш нагальним повстане вирішення важливої проблеми – подолання соціальних наслідків війни, серед яких є втрата фізичного та психічного здоров'я учасників бойових дій та харків'ян, зокрема. Війна має важкі психологічні наслідки. Серед головних ризиків експерти ВООЗ називають наступні психічні розлади: депресію, тривожний розлад та посттравматичний стресовий синдром (ПТСР). Така ситуація псує якість життя у майбутньому набагато років. Якщо людина відчуває в собі сили самостійно впоратися з психологічними негараздами, то фахівці-психологи, серед інших кроків для полегшення емоційного стану, радять відпочинок, релаксацію на свіжому повітрі, заняття фізичними вправами [5, 6].

На початку 20 ст. український професор Яків Кармазин-Каковський ввів термін «пейзажотерапія». У науково-творчих пошуках він вивчав потенціал впливу природних пейзажів на оздоровлення людей і доводив, що фітотерапевтичний пейзаж – це гармонійне поєднання насадження з ландшафтними особливостями місцевості й забудови. В його першій опублікованій статті було зазначено: «Виразність крон дерев може бути успішно використана в медицині» [3].

В наш час лікарі підтверджують, що ландшафтотерапія є дієвим методом психотерапії. Провідною метою ландшафтотерапії є повернення зміненого функціонального і психологічного стану людини. За допомогою ландшафтотерапії відбувається перемога над негативними емоціями і переживаннями, депресією та стресом, відвертаються думки про хворобу, клопоти. Цей метод, створює відмінний фон для проведення повноцінного психотерапевтичного сеансу і усуває психологічний дискомфорт. Засоби й методи ландшафтотерапії знайшли широке застосування в різних програмах реабілітації.

Природний ландшафт в міських умовах має вигляд антропогенного садово-паркового ландшафту в межах якого просторово організовані природні компоненти у поєднанні з малими архітектурними формами та спорудами, дорожньо-лінійною інфраструктурою утворюють взаємопов'язану і взаємообумовлену єдність. Парки дають можливість

організувати відпочинок у природному середовищі, а ефективність впливу природи на послаблення психологічного та нервового навантаження не тільки науково доведена, але й добре знайома кожному з його життєвого досвіду. Тривале споглядання ландшафту може відвернути хворого від деяких проблем. Сприйняття людиною навколишнього світу реалізується через емоції і почуття. Бажані відчуття – радість, задоволення, душевний спокій, щастя – виникають зазвичай при контакті з природою, творами мистецтва, архітектурою міських ансамблів [2].

В наш час відбудовується єдиний в Україні соціально-гуманітарний мультикомплекс, вщент знищений агресором – Фельдман Екопарк. Регіональний ландшафтний парк створений для роботи соціальних проектів, спрямованих на виховання морально і фізично здорового покоління, на допомогу дітям з особливими потребами, молоді з девіантною поведінкою, популяризацію здорового способу життя в цілому, а також підтримку молодих обдарувань. До війни на його території функціонував Центр психосоціальної реабілітації, діяльність якого включала використання передових терапевтичних методик екотерапії: ландшафтної терапії, анімалотерапії, арт-терапії та ін. [7].

Модель парку – це гнучка, відкрита система, яка неухильно розвивається, в основі життєдіяльності якої відбувається постійне коректування паркової практики. Вона самодостатня для виконання соціокультурних функцій за допомогою різноманітних видів діяльності, відповідно до спектру потреб та інтересів відвідувачів, а сама організація дозвілля в парку – це вид соціально-культурної діяльності та мотивації інтересів людей [1].

Підтвердженням того, що вже існуючі парки можна реконструювати для урізноманітнення видів рекреації є рішення Львівської міської ради про подання на тендер проекту реновації Замарстинівського парку з поетапною його реалізацією. Замарстинівський парк розташований впритул до лікувальних корпусів Національного реабілітаційного центру НЕЗЛАМНІ (UNBROKEN). Оскільки кількість постраждалих від російських агресорів постійно збільшується місто прийняло рішення використати потенціал парку для відновлення їх здоров'я. На першому етапі реновації, робитимуть лише все необхідне для реабілітації військових та цивільних, зокрема дітей, а саме, облаштування інфраструктури та комфортних умов. Найперше буде облаштовано інклюзивні прогулянкові доріжки. Вздовж центральної алеї мають встановити дитячі та спортивні ігрові елементи, які придатні для людей з інвалідністю. Всього у парку встановлять 22 дитячі ігрові елементи: гойдалки для дітей різного віку, балансири, пісочниці та навіть дерев'яну хатинку. Зі спортивних елементів – тенісні столи та шахи. Також тут будуть дерев'яні павільйони, лавки та смітники, облаштують дренажну систему та додаткові лотки для водовідведення [8].

Подібний потенціал для реновації має харківський Парк Машинобудівників закладений, як районний парк культури та відпочинку, у 1934 році на площі біля 100 га. У 2021 році у ньому планували

будівництво урбан-центру. В наш час має великий видовий склад рослинності, який знаходиться у занедбаному стані [9].

Вивчення світових тенденцій в організації паркового дозвілля передбачає практичну доцільність упровадження в процес культурної діяльності парків новітніх соціально-педагогічних методик та технологій, з урахуванням рекреаційних потреб різних соціальних і вікових груп населення.

Використовуючи потужності садово-паркового господарства міста Харків, наукові розробки фахівців ландшафтної архітектури та дизайну у співпраці з фахівцями ландшафтотерапії цілком реальна його реновація для вирішення нагальних медичних та соціальних потреб.

Література

1. Копієвська О. Р. Паркова індустрія: підручник. Київ: НАКККіМ, 2015. 208 с.
2. Кравець О. М. Рябев А. А. Курортологія: підручник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 167 с.
3. Поезія Українського парку: Хроніка-2000. № 41-42 / гол. ред. Ю. Буряк. – К.: Український письменник, 2001. 800 с.
4. Презентовано сім пілотних проектів відновлення Харкова: веб-сайт. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/09/20/704566/>. (дата звернення: 11.10.2023)
5. Психологічні наслідки війни. Bukovinian State Medical University: веб-сайт. URL: <https://www.bsmu.edu.ua> (дата звернення: 11.10.2023)
6. Розвиток ПТСП внаслідок війни, симптоми та лікування. Лісова А.: веб-сайт. URL: <https://apleso.me/ua/blog/> (дата звернення: 11.10.2023)
7. «Фельдман екопарк», Лесное. «Фельдман екопарк»: веб-сайт. URL: https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/414040_feldman-ekopark.htm (дата звернення: 11.10.2023)
8. Замарстинівський парк облаштують для реабілітації. Львівська міська рада: веб-сайт. URL: <https://city-adm.lviv.ua/news/science-and-health/ecology/298682-zamarstynivskyi-park-oblashtuiut-dlia-reabilitatsii> (дата звернення: 11.10.2023)
9. Парк Машинобудівників (Харків). Вікіпедія: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (дата звернення: 11.10.2023)